

De bever, de Vlij en plan Tij.

Onderzoek naar de bever rond de Vlij en de consequenties voor plan Tij

Juli, 2007
J. Reinhold

Samenvatting

Dienst Regelingen van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft Koning Wessels Vastgoed BV verzocht om een nadere studie naar de effecten van Plan Tijn op de bever te verrichten (brief 22 maart 2007; HH/75N/2006/0065). Dit naar aanleiding van een verzoek tot handhaving van de Flora- en Faunawet door de Stichting Het Wantijn te Dordrecht.

Onderzocht moest worden of:

- de bever in de ruime omgeving van het plangebied van Plan Tijn aanwezig is
- de bever een burcht, hol of legers in het gebied heeft
- de bever schade ondervindt tijdens de werkzaamheden in het gebied
- de bever schade ondervindt als Plan Tijn doorgang vindt

Daarnaast moest een beeld geschetst worden hoe de eventuele schade gecompenseerd of gemitigeerd kan worden.

De bever komt niet voor in het bouwterrein Plan Tijn maar wel in de directe omgeving. Eén dier is met zekerheid waargenomen, komend uit het rietland ten zuidoosten van het Wantijnpark. Het type verblijfplaats is onbekend maar duidelijk is dat het dier deze locatie gedurende langere tijd gebruikt als verblijfplaats.

De bouwwerkzaamheden op zichzelf hebben weinig invloed op de aanwezige bever(s). Verstoring van de (a) biotische omstandigheden van de Vlij aan de zuidzijde van het Wantijnpark moet echter voorkomen worden. Het verlies van een klein deel van het foerageergebied door de bouw van een fiets/wandelbrug naar het Wantijnpark wordt met de aansluiting van de waterpartijen rond het woningbouwgebied gecompenseerd.

De bouwwerkzaamheden hebben echter een indirect gevolg: een toename van recreatie in en rond het Wantijnpark. De toename van de scheepvaart op de Vlij wordt niet als een bedreiging gezien. De toename van het aantal recreanten op met name de zuidelijke oever van het Wantijnpark wel. Deze oever vormt een belangrijk foerageergebied voor de bever van het Wantijnpark. Regelmatige verstoring door met name wandelaars met honden in de schemerperiode kan ertoe leiden dat de bever dit belangrijke foerageergebied niet meer kan benutten, en kan ertoe leiden dat de bever(s) uit het wantijnpark vertrekken. Verstoring van de gevonden verblijfplaats is door deze recreanten weinig aannemelijk.

De versturende werking van Plan Tijn kan gecompenseerd worden door maatregelen te treffen. Enerzijds door de zuidelijke oever van het Wantijnpark onaantrekkelijk te maken voor recreanten en hun honden, anderzijds door in het plangebied plekken te creëren waar de bevers wel ongestoord kunnen foerageren.

De aanvraag van een ontheffing art. 75 van de Flora en Faunawet is derhalve noodzakelijk, maar er liggen genoeg kansen om het negatieve effect binnen het plangebied op te lossen.

Inhoud

Samenvatting	2
Inhoud	3
1. Inleiding	4
1.1 aanleiding onderzoek	4
1.2. Studiegebied	4
1.3. Ruimtelijke ontwikkelingen veroorzaakt door plan Tij	4
2. Beveronderzoek	6
3. Resultaten en interpretatie	7
3.1. Interpretatie van het veldwerk	7
3.1.1. Binnen het studiegebied	7
3.1.2. Buiten het studiegebied	7
3. 2. Interpretatie gevolgen Plan Tij voor de bever.	9
3.2.1. Effecten tijdens de bouwfase	9
3.2.2. Effecten op de aanwezige bever(s) rond het Wantijpark	9
3.2.3. Effecten op populatieniveau	12
3.3. Ontheffing artikel 75 FFwet nodig?	12
4. Compensatie en mitigatie mogelijkheden	13
5. Literatuur	14
Kaarten	15
Kaart 1: sporen	
Kaart 2: verblijfplaats	
Kaart 3: potentiële plaatsen voor een burcht	
Kaart 4: Potentiële plaatsen voor een leger	

1. Inleiding

Plan Tij is de naam van een nieuwe woonwijk in Dordrecht dat ingeklemd ligt tussen Baden-Powellaan, Noorderdijk, Wantijdijk en het Wantijpark. In het kader van de Flora en Faunawet is een nader onderzoek gedaan naar het voorkomen van de bever in en rond dit woningbouwgebied.

1.1. Aanleiding onderzoek

Dienst Regelingen van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft Koning Wessels Vastgoed BV verzocht om een nadere studie naar de effecten van Plan Tij op de bever te verrichten (brief 22 maart 2007; HH/75N/2006/0065). Dit naar aanleiding van een verzoek tot handhaving van de Flora- en Faunawet door de Stichting Het Wantij te Dordrecht.

Onderzocht moest worden of:

- de bever in de ruime omgeving van het plangebied van Plan Tij aanwezig is
- de bever een burcht, hol of legers in het gebied heeft
- de bever schade ondervindt tijdens de werkzaamheden in het gebied
- de bever schade ondervindt als Plan Tij doorgang vindt

Daarnaast moest een beeld geschetst worden hoe de eventuele schade gecompenseerd of gemitigeerd kan worden.

1.2. Studiegebied

Het studiegebied bestond voor de ontwikkeling van Plan tij uit hogere gronden zonder oevers. Landgebruik waar de bever toen in elk geval geen voordeel aan beleefde. Ten tijde van dit onderzoek lagen binnen het begrensde gebied twee recent gegraven plassen. Het meest oostelijk wordt gekenmerkt door ondiep water met een zwak ontwikkelde oevervegetatie. De meest westelijk is dieper maar ook deze oever kent een zwak ontwikkelde oevervegetatie. De vegetatie bestaat uit een lichte bedekking van kruiden (o.a. riet en lisdodde) met slechts zelden een zeer jonge wilg. Het studiegebied wordt noordelijk en westelijk begrenst door de Vlij. De oevers hiervan bestaan uit zet- en breuksteen.

1.2.1. Omgeving studiegebied

Ten noorden van Plan Tij ligt, naast de Vlij, het Wantijpark. Een rustig park met relatief veel oude bomen. De oever van de Vlij aan het Wantijpark bestaan ter hoogte van Plan Tij een dijktafval met aan de voet van deze dijk een zone van ongeveer 6 meter bestaande uit overwegend wilgen met daartussen riet, bramen en kattenstaart. Deze drassige zone gaat vervolgens over in de vaargeul.

Bij vloed staat het water vaak net aan de dijkvoet en staan de voeten van de wilgen net boven het waterpeil. Bij eb staat de wilgenzone droog.

Aan de oostzijde van het Wantijpark is de oeverzone tussen de dijk en het water slechts een meter, of bestaat de oever uit een rietland met tussen het rietland en de vaargeul een lage dijk die bij vloed enkele decimeters boven het maaiveld uitkomt. De overgang naar de vaargeul is vaak verstevigd met breuksteen.

Ten oosten van Plant Tj ligt een dijk met daarachter een brede watergang en een volkstuincomplex. De oevers van deze watergang bestaan uit een grasvegetatie en uit rietkragen. Alleen nabij een gemaal zijn bomen te vinden.

Ten zuiden en westen van Plan Tj is bebouwing, die voor dit onderzoek van geen belang zijn.

1.3. Ruimtelijke ontwikkelingen veroorzaakt door plan Tj (gerelateerd aan de bever)

Plan Tj heeft tot gevolg dat naast het Wantijpark een geheel nieuwe woonwijk verrijst, en omdat alle huizen in deze nieuwe woonwijk een aanlegsteiger hebben zal ook de recreatievaart op de Vlij toenemen. Ingeschat wordt dat 60 % van alle woningen uiteindelijk een boot heeft (mond. med. M. De Jong). In de huidige situatie wordt er al gevaren op de Vlij omdat er een kleine haven ligt. Alle nieuwe ligplaatsen zullen bij de woningen gerealiseerd worden. Belangrijk verschil tussen beide ligplaatsen zal het aantal vaarbewegingen in de schemerperiodes zijn: het is waarschijnlijk dat mensen met een boot aan huis relatief vaak in de schemerperiodes zullen varen (na het werk) en relatief vaak door de weeks.

De recreatiedruk op in het Wantijpark zal ook toenemen. In het park zullen dit vooral wandelaars en mensen zijn die hun hond uitlaten. In het plan staat een brug tussen de woonwijk en de Wantijpark gepland. Hierdoor zal de recreatiedruk op met name het zuidelijk deel van het park toenemen en zal het aantal loslopende honden stijgen.

Plan Tj heeft ook tot gevolg dat het aantal kilometers oevers rond de Vlij toeneemt. Oevers die voor een deel een recreatieve functie krijgen maar die natuurlijk ogen: riet met plaatselijk een boom.

2. Beveronderzoek

Het woningbouwgebied Plan Tij is tweemaal bezocht. Op 1 juni en 26 juli. Daarbij zijn binnen het studiegebied de oevers van de aanwezige plassen in het studiegebied nagelopen op zoek naar vraatsporen en bewoningssporen van de bever.

Buiten het woningbouwterrein zijn de oevers van de Vlij en nabij het volkstuincomplex nagelopen voor zover deze op publiekstoegankelijk grond lagen. Uitzondering vormt het rietland aan de zuidoosthoek van het Wantijpark. Dit deel is vanaf de overzijde van de Vlij bekeken. Dit rietland is namelijk zeer moeilijk toegankelijk en betreding zou ook voor veel verstoring zorgen.

Op 26 juli is tevens gepost nabij het meest kansrijke deel van de Vlij om een eventueel vertrekkende bever te kunnen waarnemen.

Gezocht is naar (verse) vraatsporen aan bomen, gegraven kanaaltjes, geurmerken, burchten, legers en bij laag water naar hollen.

3. Resultaten en interpretatie

3.1. Interpretatie van het veldwerk

3.1.1. Binnen het studiegebied

Binnen het bouwterrein Plan Tij zijn geen sporen van de bever aangetroffen. Gezien het feit dat deze plassen zeer recent zijn aangelegd en de marginale oevervegetatie is dit gebied op dit moment ook niet erg interessant voor de bever. Er zijn nog duidelijk te weinig kruiden en de wilgen hebben nog niet een stamdikte van een pols (zeer geliefde dikte).

Op termijn worden beide plassen verbonden met de Vlij. Dan worden de oevers van deze waterpartijen naar alle waarschijnlijkheid interessant voor de bever.

De begrenzing van het studiegebied bestaat aan de noordzijde uit de oevers aan de Vlij. Deze oevers bestaan uit zet- en breuksteen en zijn slechts begroeid met kruiden. Daardoor zijn deze oevers ongeschikt als locatie om een hol of burcht te graven. De oever aan de overzijde die grenst aan het Wantijpark bestaat echter voor het merendeel uit klei en is zeer geschikt voor de bever.

Geconcludeerd kan worden dat binnen het begrensde onderzoeksgebied geen bevers verblijven noch gebruiken als foerageergebied, en dat bouwwerkzaamheden op de grens van het studiegebied geen directe bedreiging zijn voor een verblijfplaats van een bever.

3.1.2. Buiten het studiegebied

Buiten het studiegebied zijn wel sporen van de bever aangetroffen. Zowel verse sporen (minder dan enkele weken oud) tot sporen die ruim 1,5 jaar teruggaan. Dit kan geconcludeerd worden aan de manier waarop de afgeknaagde takken zich weer ontwikkeld hebben. De sporen bestaan vooral uit knaagsporen aan wilg maar ook uit enkele kanaaltjes (met verse krabsporen) aan de zuidzijde van het Wantijpark (kaart 1). In grote lijnen komen deze bevindingen overeen met die van Stichting Wantij (Boesveld, 2007).

Een burcht of hol is niet vastgesteld in de Vlij. Een burcht had gevonden moeten worden omdat de oever redelijk te inventariseren is. Er geldt een uitzondering en dat is het rietveld aan de oostzijde van het gebied. Dit terrein kon alleen vanaf de waterzijde goed bekeken worden en een burcht dieper in het rietveld kan gemist zijn. Een hol met zijn ingang onder het gemiddeld laagwaterpeil kan in het veld gemist zijn. Ook deze waarnemingen passen in het beeld van het onderzoek van Stichting Wantij (Boesveld, 2007). De oeverstructuur, de vegetatie en het aanwezige getij beperken het aantal plaatsen waar de bever een hol kan graven aanzienlijk. Holen worden het liefst gemaakt onder overhangende takken. Daarmee komen belangrijke delen van de oever van de Vlij in beeld. De strook langs de Wantijdijk, Plan Tij en nabij de Mytylschool vallen dan af (kaart).

Een hol kan alleen functioneren als de leefkamer ruim boven het gemiddelde hoogwaterpeil uitkomt. Dit betekent dat de oever ruim een meter boven het gemiddeld hoogwaterpeil moet zijn. Dan kan alleen het dijklichaam van de oever in het Wantijpark als hollocatie voldoen.

De afstand tussen een hol en de onderwateruitgang van een hol kan echter niet te groot zijn. Een afstand van 6 meter zoals dat nodig zou zijn aan de zuidzijde van het

